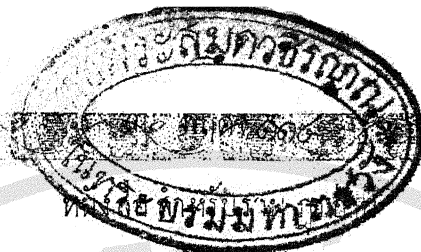

สุภาสิท กอ.ชอ.

รองหอพระสมุดฯ

ส.๓๓

ลัทธิเต๋า
ของ
เป็น คำกลอน

ดง พิมพ์ คราว แรก ๒๐๐๐ ฉบับ

กรุงเทพฯ

ภาควิชา

บางกอก ประดิษฐ์การพิมพ์

หอสมุดแห่งชาติ

๑๒๕

๗
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ย. ๒๕๖๑
กษัตริย์
๒๕๖๑

หนังสือสำหรับราษฎร อ่าน

ลัทธิ ลัทธิ ก่อ ข้อ

ของ เก้า

เป็น คำ กลอน สวด

ลงพิมพ์ครั้งแรก ๒๐๐๐ ฉบับ

กรุงเทพฯ ๑

ปยุตต์ วัฒนตร มทรวิ

ราคาเล่มละสี่

๑๒๔๔

ส. ๓๓

นำต้น

ลุลาลิต กอ ข้อ

๑๑ ฉณิน ๑ นโม น้อม นมัสการ จิตร ชื่นบานต่อพระศา
เลศ ถ้ำในโลกา ทรง พระ ภาคย์เป็น อนัน งาม อรรถรรต
กัตถิเลศ สมุทเนท ขาด จาก กาม ไกล จาก ตันหา
สาม โลกธรรมแปด ประการ สัมมา สัมพุทธะ ทวีต
เป็น พระโพธิญาณ รู้ในชาติ กันตาร เหตุเกิด ทุกข์
เป็น ธรรมดา รู้ข้อ ประณีต ที่ จะ ตัด ซึ่ง ทุกข
ดับ ชาติชะรา พ้นมรณา ถึง นิพพาน ละทิ้ง อัน ว่า
ข้า เจตนา นมัสการ พุทธโธ ผู้เบิกบาน ผู้ตื่น แล้ว
พ้น จาก โภย รู้รอบ คุณ แล โทษ สิ่ง สอนไปรด
สรรพ เวณีย์ ควร เรา พึง เข้าใจ พระคุณ ท่าน ถ้ำ
โลกา ข้าไหว้คุณ พระธรรม อันน้อม นำ เกิด ปัญญา
ทรงไว้ ใน เกษา ซึ่ง ความ ชอบ ประกอบ การ สิ่ง ไต
เป็น ความผิด ไม่คบ คิดเป็นใจ พาต หนี ร้อน ผ่าน
รำคาญ หา ความเย็น เป็น สุขใจ ข้าระ กอง กิเลส

ให้ สิ้น เสด็จ พ้น ทุกข์ โภย ทัต ห่วง แล บ่วง ไย เหน จริง
 แ่นอนิจา ผู้ใดใคร ชิม รศ เห็น ปราภฏ ด้วย ปัญญา
 เหน แต่อาตมา ณะเกาะ ทั่ว ที่ ได้ ทำ ประฏิบัติ จึ่ง เหน
 จริง เปน ยอดยิ่ง จะ อุปถัมภ์ มี คุณ อัน เลิศ ถ้ำ
 ความ เบื่อ แท้ ไม่ ร้อนใจ ทั้ง กาย วาจา จิตร์ สุจริต
 ด้วย เลื่อมใส การ ผิด สิ่ง อันใด จะ บังเกิด นั้น ไม่
 มี พระธรรม อัน ถ้ำ เลิศ ย่อม ประเสริฐ เปน วิถี ทาง
 เอก ชำม โลกีย์ พ้น จากชาติ นิราศ โภย นมัสการ
 ะริยะสงฆ์ ผู้ดำรงศ พระวินัย พรหมจรรย์ ท่าน ตั้ง
 ไว้ ตามโอวาท ศาสดา สักคุนแปด พวก นั้น ย่อม ถือ
 มั่น ใน สิกขา ประฏิบัติ ตาม ธรรมมา บริสุทธิ พ้น ไกริย์
 อบรม ประสม มา เพราะ วิชา ของ ท่าน มี ควร เรา
 จะ ยินดี ระฤก ถึง นมัสการ ะริยะสาละโก หน่อ
 ชินโน พุทธาจารย์ สลัก ทัต สงสาร ชาติ ห่วง ไย ไม่
 ยินดี นับ เนื่อง เปน เรื่อง มา นับ ศาสนา พระ ชินศรี
 จน ถึง ทุกวันนี้ เพราะ ท่าน รับ สั่ง สอน มา แดง แจ้ง

เหตุผล ให้ผู้คน มี ศรัทธา เห็นจริง ด้วย ปัญญา
มีคุณแท้เป็นแน่ใจ ท่านนั้นเป็นแบบอย่าง ชี้น
ทางให้เดินไป ทางธรรมทางวินัย ทำทาน ถือ
ภิกษา ตั้งใจคุณทั้งนี้ เราควรที่จะบูชา ระฤก
ถึงคุณขึ้นมา ยกมือไหว้ไม่เลี้ยวที่ ตั้งจิตรำลึก
ทรง ต่อพระองค์ให้จงดี วัชระทั้งสามนี้ รู้จัก
ชีวิตเร่ง รักษา จะขอดำเนินเรื่อง ให้สืบเนื่องฌัม
มา กุลบุตรผู้ปัญญา ยังอ่อนนักพึงเพียรไป อุตสาห
อย่าเกียจคร้าน จงสวดอ่านให้เข้าใจ หมั่นดูให้รู้
ไว้ จำให้ได้ จึ่งจะดี จะเล่นเป็นเวลา ไม่อุตสาห
จะ ต้อง ดี สอนสั่งไว้ทั้งนี้ ให้รู้ที่ธรรมนิยมมา
ให้ดูรู้กำหนด กณกณกณกณ กณกณกณกณ
ให้แม่นยำแนใจ กมกบครบหกแม่ จำให้แน่
อย่าสงสัยเลย ไม่เอะอะไม่ไ้อ พินธุพัน หนูดูให้ดี
ฝนทองแด่ฟองมันท์ เอกไทนั้นที่ย่อมมี หันอากาศ
ราชบัลลังก์ จงพิศดูพื้นค้ำถา สอ บอ คอ ชัดใส นั้น

ใช้ได้ทั้ง สอนา กำหนดแรง ขดลำหัด จำให้แม่น มัน
 ในใจ ทั้ง พินทุไม่พิน หนู คั้น ถาคูไม้เอไอ เหมือน
 ฐิ บอกรั้วให้ พินทุแลไม้เป็น พยาน หมั่นเร่ง จำ ก้า
 หนด คัวย สกต ประกอบการ ใคร เรียก ถูก ชื่อ ขาน
 คุจะ รู้ภาษา คน ประถม ก กา ตาม จัก ภาไม่ขัด สด
 สอน ถึง ตั้ง เป็น ต้น เต็กได้รู้เป็น ครู บา นักปราช
 ญถาคเด็ก ย่อม ประเสริฐเป็น ครู มา แต่ง พ่อ ภู บัญญา
 สมควร เต็ก ฟัง เข้าใจ ประถม ก กา นี้ ย่อม มาก มี อยู่
 ถมไป ครั้ง นี้ มี ขึ้นใหม่ จะ ขด แต่ง ตาม บัญญา
 ประถม ก ข เอา ตัว กอเป็น เคมี มา ใจ จิตร์ คิดไว้หา
 อะธิบายไป ตามใจ ตัว กอ นี้ ว่า เกิด เอา กำเนิด ตาม
 วิสย ถึง ขาร ผู้นำไป ตั้ง ปักดินนี้ ต้น เหตุ มา เพราะ
 เหตุสิ่ง อันใด เหตุนี้ ใช้ อะธิชา ปัจจุบัน ถึง ขาร
 รูป แล นาม ทั้ง วิญญาณ อุปไมยถึง นคร อัน บวร
 ระโหฐาน ใคร เป็น พนักงาน ผู้ก่อสร้าง บ้านเมืองดี
 ถึง ขาร เป็น นาย ข้าง ผู้รับ สร้าง ช้าง ธานี วิญญาณ

ครองบุรี เป็นตัวตนรับต่อไป สังขารนั้นมีตาม แสง
 ความให้แจ้งใจ ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ จงจำไว้เป็น
 พยาน บุญญา อะ บุญญา อะเนญชาภิสังขาร ทั้ง
 สามนี้ตัวการ นับปัสติสนธิ์ คั้นเหตุมา บาปบุญ แล
 คุณโทษ ให้ประโยชน์เป็นธรรมตา สุกแต่แต่วาทนา
 จะ ตกแต่งให้เป็นไป กุสะลา อะกุสะลา เป็นคน กตัก
 ถือ ธงไชย นำเกิด กฟใด ๆ อุปถัมภ์ ตาม ขั้วคิ
 ก่อเกิดกำเนิด กอ ยกความ ย่อ หยุตไว้ที่ จะ ว่า ด้วย
 ขั้วนี้ เอาตัวกิตนั้นจำไป คิตติ มี ประโยชน์ ชุ่ม
 ชื่นโทษ แล ทุกข์โภย คิตชอบ ประกอบใน ประโยชน์
 ให้ตาม บาฬี ทิฐุระ ธรรม ประโยชน์ คิตเห็นโทษ จะ เกิด
 มี .ปัจจุบันนะชาตินี้ อย่า ประมาท ว่า บริบูรณ์ ทรัพย์
 สิ้น แล เงิน ทอง มี ก่าย กอง อยู่ มาก มวล เนื้อ วงศ
 พงษ ตระกูล ทั้ง ตาภ ยศ ปราภมา จง ระวังโภย ทั้ง
 ถี่ จะ ยายี เบียดพิบิตา รัก ทรัพย์ ๆ รักษา ให้ ประ
 โยชน์ปัจจุบัน ผู้ใด ประมาท ทรัพย์ จะ ย่อขยับ ระยำ

ครั้น ยิ่งจน แล้วย กัดบ จัน ลิ่น ฝักมุ่น มั่งไม่มี ชาว
 เรายงเข้าใจ เหตุอันใดคิดไม่ดี ประโยชน์ในชาตินี้
 ตัดเสีย หมคอต แทบ ทาย คิด ตี มี ประโยชน์นี้ คู่มี ซึ่ง
 โทษ กัน หนีบ หาย สาระพรวนนี้ อันตราย จะ แคล้ว
 คลาศ นิราศไกล สัมประยิกะ ประโยชน์นี้ คิด กล่าวโทษ
 จะมีโทษ ยิ่ง ภัย เบื้องหน้าไว้ จะ ชัดเจนจน กันดาร
 ทรอง เหน ด้วย ปัญญา เกิด ศรัทธา นั้น กล้าหาญ อุดมให้
 บำเพ็ญ ทาน รักษา คือ ภาชนะ พยายามตาม กำลัง
 อุดมให้ พึ่ง เทศนา ตั้ง จิตร์ คิดเมตตา ไม่ ถ้อโทษโกรธ
 ผู้ใด พรรณามาทั้งนี้ เหมือนจะชี้ให้เข้าใจ ทำ
 ทาน แล การให้ เหมือน หว่าน พืช ณ ในนา ได้ผล
 เปนแน่ นอน ที่ นาตอน น้อย นัก หนา เวนไว้ไม่ เปน
 หญ้า เปนเข้า ปลาแห้ง แดงไป เม็ด รวง ที่ไม่มี เหตุ
 ทั้งนี้จะโทษใคร เนื้อ นารัน ตั้งไฟ น้ำหาไม่ ย่อม
 กันดาร ทำนาที่ชอบ กล ฐ ทำ ผล เปน แก่น สาร กล่าว
 นัก จัก ชำ กาล ใคร ทำ ทาน พึ่งเข้าใจ บรมัตถะ ประ

โยชน์ ชำระโทษให้ผ่องใส อาสวะ ชัน มีใน กอง
กิเลสบาปอรรณ สิ้นเสร็จ เขตต์ รากึ บอ ห่อน มีจะ
กรอบ งา สะมาธิ อุปถัมภ์ ถึง วิมุติ หลุด ถอนไป สิ้น
ข้อ ต่อ คิด นั้น ยัง ขอ จัน จะ แก้อไข บท ถอน ก็ ถอน
ใหม่ สวดก็ได้อ่าน ก็ ดี ภาะ

๒๘ พิลพ ๑ จะ กล่าว บทไป ตัว ขอ นี้ ใช้ ประสงค์
ชั้นดี อทได้ไม่โกรธ ประโยชน์ มาก มี ทั้งในชาติ
นี้ ชาติ หน้า ต่อไป หนึ่ง เถา เรา นี้ ถือ มั่น ชั้นดี
จงมีในใจ ถึง เวทนา จะ มา ฉันทา ช่ม ชีงไว้
อย่า ร้อง รุน วาย อย่า ลำคัญ คิด อย่า ถือ ว่า จิตร
เป็น มิตร กับ กาย จง แยก ออก ดู ให้รู้ แยก คาย
ชั้น เจริญ อุปาย รูป นาม ต่าง กัน ร่าง กาย นี้ ใช้ มาท
แม่นะ จีบ ใช้ อย่า ได้ ผูก พันธิ ไซ้ ตัว ไซ้ ตน ไซ้ คน
เที่ยง ธรรม อย่า พึ่ง ลำคัญ ว่า เป็น ของเรา ยาม
ดี ก็ ดี เวทนา ยายี่ ไม่มี บันเทา ทำ พิศม์ นอกใน
ตั้งไฟ จุดเผา ปวด หัว มัวเมา กลุ้ม กลัด ชาติใจ เวทนา

ทั้งนี้ จงเอา ชันที เป็น ที่ แก้วใจ ละ รูปให้หมด
 ถ้า หนต นามโน ทั้ง จิตร หนองไว้ สสมาธิ วิญญา
 ทิวขอ ชันที หยุด ยกไว้ ที่ คอ นี้ พรรณา ประสงค์
 เอาคุณ อุดหนุน เกิด มา พบ พระ ภาศนา ได้ฟัง
 ตั้ง สอน คุณ พระ พุทโธ ทั้งคุณ ธรรมโม สังฆ
 ภาวณ เป็น ที่ นัป ถือ เลื่อง ภา ชะจร ท่าน นั้น
 หลุด ถอน อะวิชชา ตัณหา คุณ พระ นี้ใช่ เราได้
 กล่าวไว้ ใน ต้นเรื่อง มา บัดนี้ จะ ขอ ยอคุณ
 มรรคา ชันเกิด เกษา เรา ท่าน ทั้ง หลาย ท่าน ได้
 ความ ยาก ทน ทุกข์ ลำบาก เจียน จัก อด อดาย เหตุ
 เพราะ รัก ลูก บุญ พันธุ์ หมั่น หมาย เป็น หญิง ภา ชาย
 ทาม เกิด เกิด มา แม่ จะ เลี้ยงไว้ ให้เจ้า เติบใหญ่
 พัน จาก เขี้ยว กา ความ รัก ลูก นี้ เหลือ ที่ พรรณา
 คุณ พระ มรรคา ล้นเกล้า เกษี หนึ่ง จะ เปรียบไป
 แผ่น ดินโตใหญ่ มหา นัถี จะ ยก ขึ้นสูง ยังคุณ
 ชันนี้ ไม่เท่าเทียมดี ยัง เบา กว่า กัน คุณ แม่

นี้ใช้ ยังหนักยิ่งไป กว่าสิ่งสารพรณ์ สุกที่จะ
เปรียบ จะเทียบเทียมกัน พระคุณแม่นั้น เร่งให้
บูชา ยังคุณพ่อใช้ ถ้าจะว่าไป กับคุณมารดา
เป็นพี่เลี้ยง ประเสริฐหนักหนา ท่านไม่ยกมา
แสดงแจ้งไข คุณเหมือนอาภัพ คุณบิดาด้บ บัง
มิดจิกไป เราท่านทรงดู จงรู้ในใจ ยังคำหนึ่ง
ใช้ ว่าพระสององค์ คอคุณนี้ใช้ เราสังเขปไว้
ภอให้เห่นทรง จะยกตัวคอ ขึ้นภอประสงค์ เอา
ตัวคอคง ขึ้นตั้งต่อไป เราเกิดมานี้ ระวัง
จงดี จะมีโทษภัย อย่าคบคนพาล เป็นกริซ้อ
ใหญ่ จะทำให้ได้ ความยาก ความจน ตั้งได้
ยินมา ผู้ใดมูสา ใจอะกุศล พุดจาถลันถลก หลอก
หลอนเล่ห์กล คิดร้ายขายคน ไม่ควรคบหา คบ
พาลเป็นพาล ใจร้ายสาธารณ์ ไฉนพาลา คบ
ปราชเป็นปราช ฉลาดปัญญา รู้ในสัมมา ประ
ปฏิบัติ การดี คบคนรู้ธรรม ย่อมจะแนะนำ ให้

ช้องวิถี รู้คิดผิดชอบ ประกอบการที่ อนุศาสน
 นี้ คำสั่งสอนมา ตัวคอยไว้ จะกล่าวบทไป
 ตัวขอแด่นา ประสงค์เอาแค่นั้น แน่นในอุรา แค่นั้น
 ใจนักหนา ด้วยคนทั้งหลาย แค่นั้น แค่นั้น หาดาน
 แค่นั้น ทำการงาน แค่นั้น เข้าของหาย แค่นั้น มีตัวไม่
 รุ่งมลาย แค่นั้น แทบตัวตาย ตัวเมีย ยับเย็น แค่นั้น
 ตัวนักหนา มีเมีย น้อยมา พุทจา ล่วงเกิน แค่นั้น
 ด้วยตัวร้าง แค่นั้น ตัวห่างเหิน แค่นั้น ตัวละเมิน ทั้ง
 ไร้เอกา แค่นั้น ตัวเกียจคร้าน ไม่ทำงาน เทียว
 กินสุรา เมามาเข้าเมายื่น ไม่เป็นเวลา แค่นั้น เคื่อง
 นักหนา ร้องให้รำไร ความแค่นั้น ทั้งนี้ ว่าภอ
 เปนที่ ให้เห็นจริงใจ แค่นั้น หนึ่งของตัว มีตัว
 ภายใน เกิดโทษโตใหญ่ พยาบาทวิมาทหมาย แค่นั้น
 นี้มีโทษ กำเนิดเกิดโทษ โทษถึงอบาย ในปัจจุ
 บัน โทษทันถึงตาย แค่นั้นนี้ วุ่นวาย ให้ทุกข์เวทนา
 ๐ ตัวขอนี้ไว้ ควรจะยกไว้ เอาตัวงอมา —

ประสงค์เอาใจ โยโสพุกา ใจนักใจหนา อวด
 ว่าตัวดี เบียดเบียดเพื่อนบ้าน ได้ความว่าความ
 ล้อเลียดเบียดดี ให้เขาได้ยาก ถ้าหากมากมี ถูก
 เขี่ยนทุบตี ไม่มีเมตตา ยังใจหนึ่งนั้น พุกาคุม
 ล้น หลอกหลอนมูสา เหนแต่จะได้ ไม่กลัวนิ
 ทา สบตทั้งหน้า ไม่มีความอาย ใจหนึ่งนั้นเถา
 หม่อมสาวแก่เถา รกกันวุ่นวาย หลงตัวยัตินหา
 คิค คำคิกขาย ชื้อแจกแลกจ่าย ไม่เลียดเบียดใคร
 อวดตัวฉลาด ความร้ายกาจ คิคอ่านว่องไว ประ
 จบ ประแจ หยิบแย่งฉวยไป เจ้าของไม่ให้ ชื่น
 เลียงเลียงกัน ใจหนึ่งนั้นใจ เถ่นเบียดชนไก่ นักเลง
 สวรรพรณ์ คบเพื่อนกินเถา เข้าเย็นทุกวัน ชก
 ตอยดีกัน จึงราวฉาวไป ใจทั้งนี้หา ตัวอะวิชา
 ตินหานี้ใจ ทั้งเมฆพะลาหก ปีกปากอะไนไทย มีค
 มิตปีกไป อับแสงสุริยา ฉันทิตก็ดี พวกใจเหล่า
 นี้ ฉันทันนั้น แดนา ไม่เห็นอะนิจจิง ทุกขัง อนัตตา

แต่ปากนั้นว่า ภาวณะทุกวัน ไม่รู้จักทั่ว เพราะ
 มีดเมามัว ผมนั้นเก็บพัน ไฟน้ำดินถม ประสม
 ชุมกัน ไม่รู้เท่าทัน ว่ารูปแต่นา ใจกว้างร่างกาย
 ภา กั้น ขวน ขวาย ขุ่นวายไป ตาม ใจคือมือมา
 ว่า เป็น ของงาม มิได้ไต่ถาม ผู้มีปัญญา งาม
 เลี้ยง ร่างกาย ให้ได้สบาย ทุกวันเวลา ไม่รู้พิศม
 คืด อยู่ดูรา ไม่รู้มรณา จะมาเมื่อไร อะนิจจังไม่
 เทียง ทั้งรูปทั้งเสียง ย่อมผันแปรไป หาความ
 ชะวน ไรคาบ้วยใช้ ถึงมรณโภย ทับล้นวิญญาณ
 เรา ท่าน ทั้งหลาย อย่าคิดมุ่งหมาย ว่าเป็นแก่น
 ตำร อย่าโง่งไปนัก จักเป็นคนพาล ใจร้าย ศึกษารณ
 บัวย การเกิด มา

๐ ทังขอกไว้ จะกล่าวบทไป ทังจอ แด
 นา ประสงค์เขาเจตน์ ในเขตร์ ลึกหา ด้วย
 มี ศรัทธา เชื่อแนในใจ เจตนา เป็นเดิม วิริยะ
 เพิ่มเติม ปักเคี่ยมไสย ตำรวมรักษา คึด ห้าต่อ

ไป ภาวณาไมย รักษา อารมณ เพราะ เจตนา เป็น
 คั่น บด มา อุดำห์ สร้าง สม ปราถนา นิพพาน เป็น
 การ นิยม ควร จะ ขึ้น สม สุข เสมอ เปรม ปรา เจตนา
 นี้ใช้ ฉะเกาะ จะ ให้ ทั้ง ใจ ปราถนา เจตสิก แล่น
 ล่อง ตักปวง คั่นหา ขาด จาก รากา กิเลส ห่าง โกล
 ทัว จอ ขอ ยก ทัว ฉอ ฉวย ฉก ลัก ของ เขา ไป เป็น
 ไจระกรรม ทำผิด คิในย เจ้า ของ จับ ได้ เกิด ทุกข์
 ราคัญ ถูก เขียน ถูก ตี บ้าง จุนั้น ชาติ นี้ ที่ สุด ประ
 หาร ยัง โทษ ระบาย ร้าย กาง เหลือ การ ทน ทุกข์
 ทรมาน เนื่อน นาน นึกหนา ทัว ฉอ ยก ไว้ ทัว ฉอ ต่อ
 ไป เอา ขอบ ยก มา ขอบ พัง สั่ง สอน ใจ อ่อน ทรททา
 เชื้อ ใน สิกขา ประ ฏิบัติ การ ที่ ขอบ อยู่ ดัน โดฐ มี
 ให้ เกิด โทษ ทัว ย กาย วาจี ไม่ ขอบ พุกจา มุสา
 เสียด ตี เอา ความ คน นี้ เอา คน นั้น พัง ขอบ คน
 ชื่อ สัตย์ รู้ ข้อ ประ ฏิบัติ บำ ญั ตี ระ วง ถ้าม รว ม รักษา
 ฉาจา สัจจัง มิ ให้ พลาด พลัง พัง คน ผู้ใด ยัง

ชอบหนึ่งนา อยากพูด อยากจา เทียวหาความไป -
 ผู้ใดชั่วดี มีอยู่ที่ไหน สอดแซม แต้มใส่ เก็บ
 เอาความมา นิ่งอยู่ไม่ได้ เทียวขึ้นบันได เพื่อน
 บ้านระอา ชักใช้ไต่ถาม ข้อความนิินทา เทียว
 เก็บเสามา พูดจากันไป ไม่หยุดไม่หย่อน ปั่นน้ำ
 เปนอัน อกร้อนคือไฟ หาไม่ว่ามี ความน้อย
 เปนใหญ่ เถียงกัน รุนวาย จนได้ระคาย ชอบ
 ชั่วดังนี้ อย่าได้ให้มี เราท่านทั้งหลาย อย่าทำ
 แสบงอน ปากบอนกถาวร้าย เพื่อนบ้านทั้งหลาย
 ให้เขาเจ็บใจ บางที่เขาว่า บางที่เขาทำ หาตัว
 เร็วไว สอดสวน ทวนคำ แนะนำอ้างไป เกิด
 ความโตใหญ่ ให้เงินตระการการ ฐานะ

๑ ตัวขอหยุดไว้ ตัวขอต่อไป โดยในอนุমান
 บรรดาศักดิ์ตรง ช่าง ตามอย่างบรรณ ช่างไบธ
 วิหาร กุฎี ศาสนา ช่างปรางเจตีย์ ไว้ให้เปนที่
 สะการะบูชา ช่างพระสถูป รูปพระปะฏิมา ช่าง -

จิตว่างวา คาถาอาไศรย ยังว่างหนึ่งถือ ให้เขาจับ
ถือ พระปฏิกันไศรย ว่าง เต็ม ว่าง ตั้ง มีอยู่ณไป
อาจารย์กล่าวไว้ ได้บุญหนักหนา หนึ่งเล่าบางคน
ปัญญาเลิศล้ำ บังเกิดศรัทธา ว่าง พระในใจ ใช้
ทางปัญญา ตำรวมรักษา สมานวิญญาน เจริญ
อนัตตา ใช้ทั่วอาตมา ไม่เป็นแก่นสาร เห็นแท้แน่
จริง ทุกสิ่งทุกประการ เป็นแต่สังขาร รูปนาม
ชุมกัน เกิดความเสื่อมไสย ระฤกตฤกไป กราบ
ไหว้อภิวันต์ คุณ พระยอดยิ่ง กว่าสิ่งสารพัด
ที่พึงสำคัญ ควรว่างในใจ ว่างพระได้แล้ว น้ำ
จิตระลอกแผ่ว ตั้งแก้วใส เหน พระเสมอ ไม่
พูดเพื่อไป นิ่ง นิ่ง ตฤกไว้ ได้สุขทุกวัน ภา
๐ ว่ามาทั้งนี้ ยกชกไว้ที่ กล่าวณสืบพลัน
ประสงค์ทั่วณา เขา มา รำพรรณ ณาไศรยเวลานั้น
ทางกันมากมาย บางคน ณาไศรย โกรธน้อยถอย
ไป ไม่ช้าเสื่อมหาย บางคนโทษ โทษโตมาก

มาย เฝ้าย ทรัพย์ อัมชาย ถึง ตาย ก็ มี บาง คน
 ณาไศรย โลกน้อย กอบไป ไม่ใคร่ยินดี บาง คน
 โลกมาก ลำบากเต็ม ที่ บางถึงชีวิต อาตัญญบัตโดย
 บวง คน นั้น เถ่า ณาไศรยของเขา ไม่หลงไม่ไหล
 ถือ กรรม ถือ ผล เปน ต้น รากไป ไม่ถือ ตามใคร ถือ
 พระ ประมาณ บาง คน ณาไศรย มักให้หลงไหล
 ไม่เปน แก่น สาร ถือ คีละพัตร ทัตทาง นินทา บาง
 ถือ อาจารย์ สอน บรูชาไฟ บาง คน นั้น เถ่า ณาไศรย
 เลี้ยเปเล่า ถือ เอา ข้างไศรย เควาะห้ร้าย เควาะห้ดี อับ
 ปริจวรไวย ถือ ถอดบ้นใด ถือ ไม่ ค้ำเรือน ณาไศรย
 ทั้ง นี้ ผิดจาก บาป ที่ พระ ตักเตือน ถึง สอน
 แนะนำ ยัง ทำ พ้นเพี้ยน ถือ ไศรย กลบ เกื่อน คำ
 พระ ศาสตรา ถือ ผีปีศาจ พวก นี้ หินชาติ นอก
 ศาสนา ถึง คราว เจ็บไข้ โรค โภยบิฑา เกิด ทุกข์
 เวทนา ย่อม บนเจ้า นาย บนผีปู่ย่า ผีญาติกา
 พ่อ แม่ ที่ตาย บ้าง บน พระกาฬ บน บ้าน ทา ยาย

ม้วย มอควอด วาย ทาย เมื่อ ปรีก ทัว มอ ยกไว้

๑ ทัว ญอ นี้ใช้ ประสงค์ บัญญา ทรง ดูรู้ แน
 เหน แท้ ศรัทธา เลื่อมใส เจตนา จำเพาะ เขตต์ ที่
 วิริย ศรัทธา ทั้งสองนี้หนา ดัง พระยา ราชทัณฑ์ เทียม
 ราชรถ แก้ว จร แดง วิถี หมาย ค่ำม โลกีย์ ให้ พัน
 อัน ตระขาย บัญญา ธาระดี ขั้ว รถม จรดี มั่ง มี ที่ หมาย
 ทาง โลกย์ อุตฺร หัน ร้อน สบาย ละวาง ร่าง กาย เหนื่อย
 หน่าย โลกีย์ หัน นั้น บัญญา ถ้าจะ อุปมา ดัง คาบ
 อัน ตี หิม หัน บัน ทอน ตัก รอน ไฟรี ให้ สิ้น-ราศี
 นิราศ วาสา บัญญา หนึ่งเล่า รู้จัก เลือกเขา แก่น
 ศาสนา หีบ เอา วิโนย คว้า ได้ ธรรมา ประกอบ
 ศรัทธา ประพฤติ ต่อไป รู้บาป รู้บุญ เหน โทษ เหน
 คุณ- ว่า เปน นิไสย ทรง ดูรู้ แท้ แน่น นอน ในใจ
 ผิด ชอบ สิ่งใด รู้ด้วย บัญญา บัญญา นี้ใช้ สว่าง
 ชิ่งใหญ่ กว่า ดวง สุริยา แก้ว ก้าว ทาเวื่อน ไม่
 เหมือน เถยนา คุง ดัง มีทา แล เหน ใน กาย บัญญา

นั้แถ เป็ดไทรยลัษณ์แท้ น่นอน ดั่ง หมาย ของ
 ปัดมิตอยู่ จงรู้ขอบเขต ไม่มีแบบคาย ฐาว่า สิ่งใด
 ความเห่น ยึดขาว คิตเนื่องเรื่องราว สืบสาวต่อไป
 ตัวปัดอนิจจัง ย่อมบังจิตรไว้ เปนแท้แนใจ เรา
 ทานทั้งหลาย หนึ่งเท่าทุกขัง มีของปัดบัง ตั้ง
 ทานบรรยาย คือ อธิบาย บด กำหนดกฎหมาย นอน
 นั้ตั้งกาย นั้ทุกขังเวทนา ครอบงำให้ ตี ยังข้อ
 หนึ่งมี ปัดบังอนัตตา ตั้งเมฆหมอกมิต ปัดแสง
 จันทร ทือ คัดสัญญา หมายแท้แนใจ ว่าเป็น
 ตัวตน เปนสัตว์เป็นคน ยศศักดิ์หนักไป ตัวแก่
 ใจยัง กำลังว่องไว ไม่แรงกลัวใคร เพราะใจ
 เปนพาส ปัญญาประเสริฐ เหน่ทางที่เป็ด ไทรย
 ลัษณ์ญาณ เขาปัญญาจันธี นั้มาประหาร ความ
 เหน่พิศสาร กองทุเรศในกาย สมุทไทยนิโรธ มักมี
 ประโยชน์ ไพรตสัตว์ทั้งหลาย เหน่จริงสาจริง ตั้ง
 ใจหมั่นหมาย คิตเห่นเบื้อหน่าย ศถายจากโลกีย์ —

หนึ่ง ตำริห์ชอบ ควร จะ ประกอบ ความชอบ จง ที่
ปราศจาก กามคุณ อัน รุน ราคี หลีก ลัด ตัด หนี ถู
จาก ภัยหา เรา ท่าน ทั้ง หลาก ปัญญา มาก มาย
เหลี่ย ลั่น ธารณา นลาศ นอก อย่าง หลีก ทางไป หก
หลอก หลอชน พุทธา เบียบเบียบเพี้ยน ตี ฆะ

๑. ตัวญช ยกไว้ จะ กล่าว บทไป ยัง ชัก มาก มี
ประสงค์ ตัว ทอ ยกยอ ว่าดี การ ชั่ว หลีก หนี เอา
ที่ พรรรณา ที่นั้น ฌันโต ที่ที่ อทใจ ไม่เกิดโกรธา
ไม่โลกอยากได้ เอา ของใคร มา ไม่คิด อิงนา พยา
บาทผู้ใด ยัง ที่ หนึ่ง นั้น รักษา คึดมั่น ไม่พรัน
หวนไหว ตำรวม รักษา จาจา กายไป ต้อง ตาม
วิโนย ได้ทุกเวลา ยัง ที่ หนึ่ง เถ่า รู้จัก เลือก เอา
คำ พระ เทศนา รู้ข้อ ประฏิบัติ เลือก คัด เอา มา ทรง
ตาม ปัญญา หา ความเลื่อมใส ที่ หนึ่ง เมวตา มี
จิตรกรรณา คนจน ใญ่ใจ ยาก มา หา ไม่ผลัก
หน้าไป มาก น้อย คงให้ ได้สมเจตนา ความ ดี

หนึ่ง นั้น ตักเตือน เพื่อน กัน ให้มีปัญญา รู้การ -
 ผลิตชอบ ประกอบ กายา ให้เป็น สัมมา วาจา อัน ตี
 ตี หนึ่ง นั้น ใช้ เพื่อน บ้าน เจ็บไข้ ได้ทุก รากี่ ไม่
 เมิน เห็น ห่าง เป็น ทาง ไม่ตรี ด้วย ความ ปราณ มี
 จิตร์ เมตตา ยัง ตี ที่ สุก ลัง สอน สับปฤษ ให้เจริญ
 ภาวนา ไหว้พระ สวด มนต์ ท่อง มนต์ คาถา ให้เกิด
 ศรัทธา ทำ ทาน การ ดี ะ

๑๖ นัย ๐ ตัว ทอ จะ ขอบ ยกไว้ ตัว ทอ ต่อ ไป เอา
 ทาย นั้น ใช้ ยก มา ทาย นี้ มี เป็น ธรรมคา ทาย ใน กายา
 ว่า ทาย เสมหะ กอง ตี กำเรบ เติบโต มาก มี เกิดโรค
 โรคี ยายี เบียด เบียด พักพิทา จตุ ธาตุ นิเวศ จาก กายา
 แตก ตาม ธรรมคา มรณาสัน ธิพ วาย ชนม์ เหตุ นี้ มี
 อยู่ทุก คน หนึ่ง ไป ไม่ พ้น จน อยู่ใน มือ มัจจุราฐ ยัง
 ทาย ภาชนะ นอก มี มา ราช ไภย ไทษา มหา กระษัตริ ฐา ตี
 หนึ่ง ทาย ไจร ร้าย รากี่ หนึ่ง ทาย อัด คี เสา จั ลวก รัน
 เหลือ ทน หนึ่ง ทาย ใน ทั้ง ส่าย ชด บ้าง ต้อง เวท มนต์

คุณคนเขาใช้วิทยา บ้าง ทาย ด้วยอะมะนุษา ให้เกิด
โรคา อาพาธ ล้น สุก ชีวัน ทาย ด้วย เขียว งา สวรรพณ์
สารพิศม์ แร่ง รัน สุก กลิ่น กลุ้ม จิตรกลัก ทาย บ้าง
ทกไม้ สูง ร่าง กาย ระ ย่ำ ทำลาย กระ จาย ยุบ ยับ ตับใจ
หนึ่ง เถ่า ไม่ ควร บัดโดย ทาย โหง จรวไร กิ่งไม้ ผูก คอ
แฉวน ทาย แหง ตัว ฆ่า ตัว นิบ หาย ม้วย มอด วอด วาย
กลับ ขาย คน เปน ยับ เยน ทาย ชั่ว มัว เม่า เถ่า เกิน ยิ่ง
กิน ยิ่ง เพลิน ทำ เนิน ลง ลู่ อะ เวจ้ ก่อ รว ตาม ความ ทาย
ทั้งนี้ ล้วน แต่ ถึง ที่ ชั่ว จึ่ง ตับ วอด วาย หนึ่ง ยัง
ไม่ ถึง ที่ ทาย ขอ ท่าน ทั้ง หลาย อย่า หมาย ว่า ผิด คิด ไป
จะ เกิด ความ เลียน หนาม สง ใสย เปน ทิฐิ ไป ไม่ เชื้อ
ผล กรรม ทำ มา เด็ก สาว ครวา หนุ่ม ชะรา แต่ ล้วน
อะ นิ จา สังขา ไม่ เทียง ท่าน เอย ความ ทาย มุง หมาย
ชม เชย คุง ทั้ง คุน เคย ไม่ เอย ละ เรา แถนา อัม ฐู ฐู
เหมือน มารดา ระ วัง ทั้ง ภา ดัง ว่า รัก ฐู ฐู พันธุ์ ทัว
เรา เม่า มัว ทุก วัน ไม่ ฐู เถ่า ทัน สำ คัญ ว่า แม่ เลียง

มา หนึ่งเถาเขา มัด ตรึง ทรา ทิด หลัก จัก ฆ่า เวลา
 ไม่รู้เมื่อไร เพชฌัญญู ยง ภาย ว่องไว เจื้อย ทยบ ชื่นได้
 ฉันทิตุ ดุจดัง ความ ทาย ชาญชัย เรา ท่าน ทั้ง หลาย ทุ
 ตั้ สุริยา ย บ่ายแล้ว รีบ รัศ ธิ์ ฎึงค์ ครอบ เหน เป็น
 แท้ นั้น คง อย่าได้ ไหล หล เร่ง ปลด ให้ วัช ษณ ฑิต
 ทั่ว ทอ ขอบ ก่อ นรา ทั่ว ถอ นี นา จะ ว่า ยึด ยาว
 กล่าว ไป ประสงค์ ตรึง ตาม ชัก ไซ้ ถาม ว่า ทั่ว ใคร
 ฉันทิตุ จึง เรียก ว่า คน เรา เหน แต่ ฆม แล ฆน ไม่ เป็น ทั่ว
 ทน ว่า คน เรา ยัง สง ใส ย ถาม นี้ ควร ที่ แก่ ไซ้ ท่าน
 จง แจ้ง ใจ เปรียบ ไป เหมือน หนึ่ง เคาหา มี เคา ชื้อ แปะ
 แล ฝา ออก ใต้ หลัง คา ลง มา พริ้ง รอด สอด กัน ฝัน
 พาด ภู ฤาดี ลำ คัญ พร้อ มเพรียง เรียง กัน อย่าง นั้น
 สมมุติ ว่า เรือน ร่าง กาย หมาย เทียบ เปรียบ เหมือน ประ
 ชุม คุน เพื่อ น ดัง เรือน เพระ ชาติ พร้อ มกัน ผู้ ถาม
 ว่า งาม แล้ว ท่าน เปรียบ ความ มา นั้น อัจจรรย เห็น
 แท้ แน่ ใจ ข้อ หนึ่ง เรา พึง สง ใส ย จะ ขอบ ถาม ใด คือ

ใคร เป็น ผู้สร้าง มา ขอ ท่านผู้มีปฤชา แก่คำ บុรณา
 ชาติมา ให้สิ้น สงไสย วิสัชนา ว่าเดิม นั้นใช้ บุญ
 กรรม ทำไว้ สร้าง ให้เป็น บ้านเมือง มา สังฆาร ประ
 ชุม ตาม มา นาม ชื่อ ฤชา ผู้สร้าง ภราโดยในย ท่าน
 อภัย กิน แหนง แคลงใจ ท่านช่าง แก่ใจ ชื่อหนึ่ง สงไสย
 หนักหนา เรือน เป่าเหมือน เขาเรียก มา สร้างไว้ ศาตา
 พัก พา แก้วยืน จรไป วิสัชนา ว่าเดิม นั้นใช้ เรา จะ แก่
 ใจ ความใน เรื่อง รวาก ล่าว มา นายช่าง ผู้สร้าง ภรา
 เป็น แต่อาษา อุปมา ตั้ง คน ราช การ เจ้าของ ผู้ครอง
 ราชฐาน คือ ทวี วิญญาน พนังงาน รับ ครอง เวียง
 ไชย สังฆาร ตก แต่ง ตั้งไว้ เป็น แต่ผู้ให้ ไม่ได้ เสวย
 เถยนา ผู้ตาม รับ ตาม วาจา ควร แล้ว เบียบ มา
 ชาติมา สิ้น ความ สงไสย ะ

๑ ทวี ถอ จะ ขอ ยกไว้ ตัว ทอ ต่ไป ทุกข์ โภย
 บังเกิด เวทนา ทุกข์ ตั้ง ทุกข์ แรก มา ปฏิณิ ธรรม
 มารดา คำพ ครบ ครัน เมื่อ คลอด ตลอด มา นั้น ยัง

ทุกข์ ลำคัญ ไโค รัน รุม เร้า รวี่ เวทนา ทุกขา ยายี-
 เทวะ ทุกข์ คุง นี้ เปน ที่ ปถม สมควร ทุกข์ นี้มี เที่ยง
 แปร ปรวณ ไวศา มา กวน ชักชวน ชี้ ช้อง ชรา ทุกข์
 นี้ ย่อม มี ธรรมตา ยกไว้ก่อน รา จะ ว่า แต่ ทุกข์ บั๊
 จุบัน ตัว เรา นี้เล่า ทุกวัน ความ จน แจ จัน ทุกข์
 นั้น บังเกิด มี มา ผู้ ตี มี ยศ ศักดา มั่ง มี นักหนา ไซ้
 ว่า จะ พัน ทุกข์ โภย ยิ่ง มี ยิ่ง ทุกข์ หนัก ไป ระวัง ตั้งใจ
 กลัว โภย เบียด เบียด พยัทยา ทุกข์ นี้ มี อยู่ ธรรมตา ทุกข์
 ถึง ชรา ไวศา เร้า รุม กลุ้มใจ ทุกข์ หนึ่ง รา พึง อา โดย
 ถูก ศถาน นี้ ไซ้ ห่วงใย ยิ่ง ผูก พัว พันธึ เรา ตาย วาย
 ชีพ ชีวัน ใคร จะ เลี่ยง คุ้มมัน ลำคัญ ทุกข์ ใหญ่ นักหนา
 เหตุ นี้ ที่ ทุกข์ กล่าว มา ภาให้ ปัญญา เห็น ว่า ทุกข์
 บังใจ ไร่เงา รัก เขา หลงไหล ส่วน ตัว นั้น ไซ้ ถ่ม
 ไป ไม่ คิค อนิจจา ะ

๑๑ ญาณ © ตัว หอ ขอ ยกไว้ จะ กล่าว บท ไป ตาม
 ปัญญา ตัว หอ จำเกาะ ว่า เอา ธรรมา นั้น ว่า ไป ธรรมโม

คือ ความชอบ เรง ประกอบใน จิตร์ใจ ความผิดสิ่ง
อันใด ระงับไว้อย่าให้มี ธรรมมานี้ นำ รัก เหน
ประจักษ์ดังวิถี ผู้ใด เห็น ทางนี้ เหน คุณ แท้ เป็น แน
ใจ ธรรมะ พระเจ้า ตรีดี ตั้ง สอน สักว่า ให้ เลื่อมใส
ปฏิบัติ คัด ห่วงใย ปลง ลงไว้ เหน อนิจจัง ะ

๑ ทัว ธอ จำเภาะ นี้ ยกไว้ที่ เหมือน แต่ หลัง ทัว
นอ จะ ขอ ตั้ง ประสงค์ นาม ตาม บาฬี รูป นั้น ท่าน
แบ่งไว้ ส่วน หนึ่งไว้ ภาตุ ทั้ง ๕ แยก ออก บอก นาม
นี้ จับ ทัว ยาก มี มาก มาย เจตสิก แล วิญญาน จิตร์
คิด ถ้วน การ ทั้ง หาย เจตนา นาม ขริบาย ชื่อ ต่าง ๆ
ทาง เต็มว กัน วิญญาน คือ ตัว ฐี หก ประคู้ ฐี สบ
สรวพ เจตสิก แล่น ถ่วง พถัน เจตนา นั้น จำเภาะ
ตรง นาม นั้น ย่อม ระฤก เรง ตรอง ตรก ที่
ประสงค์ หน่วง ไว้ให้ ดำรงค้ เหน แล้ว ปลง แยก
ออกไป กอง นี้ เป็น ถ้วน นาม จง ไต่ ถาม ภา แต่ ไหน
รูป นั้น ท่าน ฐี ไต่ เป็น ของ ใคร บังเกิด มี เฟ่ง พิศ พินิจ

ดู ย่อมเห็น รูปร่าง ณะนิตตา แน่แล้วอย่า คบหา ละ
 รูป เสีย พ่วงดูนาม นามเท่าเปล่า ทั้งสิ้น ไม่มีขึ้น
 จะ ยก หาม ฝ่าไครย กันไป ตาม ทั้ง รูป นาม ณะนิตตา
 ละ รูป ละ นาม แล้ว จิตร์ ผ่องแผ้ว อุเบกขา กุศล บัง
 เกิดมา ได้ความ สุข สบายใจ ะ

๑ ตัว นอน นี้ขอ ยก จะ ถอด ตัว บอ ไป บุญ
 นี้มี ฉันทา คน ขยาก็ได้เป็น หนักหนา ไม่รู้ จัก ตัว
 บุญ เทียบ หา คู่เหมือน หลับตา รูป ประพจน์ฉัน
 โทนา ไม่รู้ จัก ลัก ว่าไป มี หน้า ข้าง ประ กาศ ไป
 พระบาท เขา บุญใหญ่ ทำ บุญ สนุกนี้ใจ พึง มัตถ์
 กัณท์กุมาร การนี้ที่ กล่าว มา เรา เห็น ว่าไม่ เป็น การ
 นอก ทาง สว่าง สดงาม ไซ้ บุญ แล้ว แคส้ว คลาศไป บุญ
 นี้มี อุปมา เหมือน หนึ่ง ผัว ขาว ที่ ผ่องใส ชำ พอก
 ถอกออกไป หมด ราคิน สิ้น ราคา เปรียบไว้ให้ เห็น
 บุญ เป็น ต้น ต้น แห่ง บุญญา รัก บุญ ะ มา หา ได้
 ง่ายดาย สบายใจ ะ

๐ ตัว บข ขอ ยก ก่อน จะ กล่าว กลอน ตัว ปอ ไป
อย่าถือ ว่าเราไฉ้ ยัง ยืด ยาว อยุ่ศม์ ขึ้น ท่อ ไป นี้
สำคัญ อยุ่ศม์ วัน ไม่ กลับ คืน ตัวเราตัวเขาอื่น จะ
ต้องไป หาชะรา มีไป ก็ จำไป เหมือน นายใช้ อย่า
สงกา ต้องไป ถึง มรณา เป็น ความ เที่ยง ไม่ กลับ กลาย

๐ ตัว ปอ นี้ หยุต ยัง ตัว ผอ ยัง ธิบาย ผ่องใส
ในใจหมาย ประพฤติดี ทั้ ไถ่ก็ยี่ จิตรใจไม่ พัง ชาน
ขึ้น ลำราญ พันไฟรี เหน่คุณ พระ มณี ผู้ชี้ ช้อง
ธรรมวิไณย น้ำ จิตร ท่าน ผ่องแผ้ว ดัง น้ำ แก้ว อัน
สถไล สัน รัก สัน ชังใคร สัน อยาได้ ไม่ ยินดี ะ

๐ ตัว ผอ ขอ ยก ไว้ ตัว ผอ ใช้ ประสงค์ ี่ เรา
ท่าน หญิง ชาย นี้ อุปมา จะ ว่าไป ดัง ี่ ที่มี หัว ไม่ รุ
ตัว ไม่ สงไสย ว่า ี่ มี เป็นไร กลับ รักใคร ี่ นัก
หนา ถนอม ย่อม ระวัง ุจ ดัง เนตร ชัย ขาว ผง เฝ้า
เมื่อ เข้า ทา เกิด เวทนา รำคาญใจ รัก ี่ มี ถูก ต้อง
คอย ประคอง ถนอม ไว้ ี่ นั้น ครั้น เต็มใหญ่ มิให้

ใคร ถูก เลย นา รั้งให้รัก หัวผี เราเปรียบ นี อุปมา
 อุบระไมย ใน ของ ห้า กามคุณ ภาวุ่นวาย กามคุณ
 คีต ผี กาด จะ เมา ผลาญ ให้ฉิบหาย ไม่รู้ว่าผี รัย
 จะ ถลึง กลาย เปน พิศมัยไป เรา ท่าน ไม่ รู้ เท่า เหมือน
 งูเห่า มา เลี้ยงไว้ กล่าว มา ทั้ง นี้ ใช้ ภายให้ เหน
 เปน ทาง ความ ะ

๑ หัว ผอ ของ ขก ที่ หัว ผอ นี้ ว่า พิน งาม เหน
 ชาติ ประพฤติ ตาม คือ คีต หัว ว่า พิน มี อุปมา ว่า หึ่ง
 นั้น ข้าง เขียน ปั้น ประสม ศรี ดบ พิน สุกใส ตี จะ
 เขียน วาด สดาก ทา เปรียบ นี้ มี อุประไมย ท่าน ผู้
 ไทให้ เข้า ปลา ทำ ทาน การ ธรรมดา แต่ คีต หัก นั้น
 ไม่ มี อุปมา เหมือน ข้าง เขียน ควร ตี เขียน พิน ไม่ ตี
 มัว หมอง ไม่ ผ่อง ศรี สัก แต่ เขียน ได้ เรียบ มา อุปมา
 คึงให้ ทาน ไม่ พร้อม การ ใน ลึก ขา กิน เล่า มา สุรา
 ทำ ปาณ ามุสา ไป กามะ สุมิจณาจารย์ อะทินนา ทาน
 ถ่วง วิโนย ทำ ทาน แด การ ให้ ผล นั้น ใช้ ไม่ งาม ตี

ทำทาน การมีผล แต่บุคคลที่คิดมี คิดทาน การทั้ง
นี้ กล่าวให้เห่นเป็นคู่กัน คิดนี้มีอุปมา เหมือน
หนึ่งผ้าขาวเนียน น้ำย้อมเป็นครีตั้น เหมือนทำ
ทาน การบูชา

๑ ตัวพอนี้ยกไว้ ตัวพอไ้ยังมีมา การ
พึ่งเทศนา จำข้อไว้ได้เป็นที่ พึ่งธรรม จำข้อ ความ
ปฏิบัติ ตามคำบาฬี กุศลผลจะมี แก่ผู้นั้นทุกวัน
ไป เราท่านทั้งหลายนี้ พึ่งบาฬียากเหลือใจ เหมือน
หนึ่งของเขาให้ ทอง สุก สด หอมดี ญาติ บุญที่
เคลือบอบาบ ปัญญาอธิบายว่าของดี อุประไมยดัง
บาฬี ผู้แต่งนี้ก็เหมือนกัน หนึ่งเล่ากล่าวสาธก
แต่งขอมยกแต่สรวรค์ ยกเรื่องนิทานชั้น คือ คางคาก
พึ่งสรวรค์ ครัวร้อยพลอยไป สรวรค์ ผู้ฟังนั้น
เสียดายใจ เลื่อมใสในกุศล ของคางคากออกฉาว
ไป บ้างพูดกันออกพรวด เราพึ่งธรรมจำไม่ได้ บาฬี
ท่านแก้ไข พระตรัสไว้เทศนา การฟังนี้ยากนัก

ไม่รู้จักใช้ปัญญา ถือเอาแต่ศรัทธา ตูฯ ทั้ง คน ห
ไม่มี ภา บอด คตำ เงิน แดง ไม่เห็น แสง ว่า ชั่ว ที่
สังเกต เพศ พันนี้ รู้ว่า หนัก ถึก ว่า ตรา ฐานะ

๑ ตัวพอ ขอบ ไขว้ จะ ถ้าว บทไป ตัว ภา แดง
เรา ท่าน อัน เกิด มา ฟัง ปัญญา พระ มุนี สัฯ สอน ให้
คอนทน ออกจาก โลกย์ โลภย์ เกิด มา ทุก วัน นี้ ติด
ห่วงไป ไม่เห็น ทาง ใญ่ ไฉน ไม่ จู้ แฉง ให้เห็น แฉง เห็น
กระจำง เหมือน หนึ่ง อึง ตก อ่าง ว่า ย เวียนวน ด้วย
จนใจ พระองค์ ทรง พระภาณย์ ช่วย ชุต ลาก ให้ เลื่อม
ไสย ฐิ แฉง แสง ไป ด้วย ศีล ทาน ภาชนะ เหตุ
นี้ เปน ที่ ฟัง ได้ ถึง ภาศนา คำ สอน พระ ภาศนา
เปน ความ สุข นิราศ ไภย ฐานะ

๑ ตัว ภา ขบ ไขว้ กอน จะ ขบ ถอน ตัว มอไป - ประ
สงค์ เมานี้ ไขว้ ตัว เรา ท่าน ทั้ง หญิง ชาย เมารัก มัฯ
ร้อนใจ เมายศ ไขว้ ไม่เห็น ทาย เม่า ลาก โลก ไม่ หาย
บั้ง เม่า กาย ถิม แก่ไป เม่า รากะ ตันหา ร้าย หนัก

หนา ด่า สง โสภ เมะ ขีวักร์ คิถ ต่บไป อายุศม์ ยืนได้
หมื่น ปี เมะ เล่า แล เมะ ยา ถึง เวลา ต่าง สมประคี่
ชาวเวท ทั้ง หลายนี้ ย่อม เมะ มี อยู่ ทุก คน ทรง
คุณค่า ถึงเวท ไม่ ถึงเกศ เมะ มีค มน สัตยญา ว่า ทั่วชน
จะ เปน คน อยู่ ไร่ไป อนิจจังไม่ หยั่งรู้ ว่า ของ กูไม่
ให้ใคร โง่งเง่า เวลาจรรไร จง ด่าได้เขา อย่างโดย

๑ ตัว มอ ขก ไว่ ที่ ตัว ขอ นี้ แด ทาน เอ้ย ไม่ ควร
ชวน กัน เคย ประมาท อยู่ ไม่ ดี นา ตัว ขอ ประสงค์
เย็น เรียก ว่า เป็น คน รักษา คัด ทาน ภาวะ นา เหน
สงขา ไม่ เที่ยง ธรรม หนึ่ง ใจ ใจ ของ พระ ย่อม ละ
ทุก สิ่ง ธรรม ครอบ ครอบ อย่าง นั้น เกิด ความ เย็น
เป็น สุข ใจ ประพฤติ สติ สละ ลูก ด้ว เมียบ อย่า อา โธษ
มี ญ้อย สนิท ฐไป หา ที่ เย็น เป็น สุข ครัน ตัว ขอ
กล่าว สอง อย่าง ครอบ ทา ทาง เหน จัน ๆ ขอ นี้ ดี ถ้า ญ
เรา แด ทาน อย่า ทั้ง เคย ขอ ๆ นี้ ก็ ดี ลูก ขอน
แด ทาน เอ้ย หึง ขา ย ก็ ย่อม เคย กิน ลูก ขอ อยู่ ทุก

คน ไม่ อิ่ม เคย แล้ว ฤา เรา ข้าง มัว เมา ไม่ เห็น หน
 เมา ยอ เมา ชอบ คน ไม่ เหมือน คน เมา สุรา ไม่ โกรธ
 ไม่ ตุก ตัน ไม่ หุน หัน มี เมตตา ลูก ยอ นี้ คี นั ก หนา เา
 อวก หน้า คง มี ไชย ควร เป็น ของ กำ หนด จง แแบ่ง ปัน ให้
 ทั่ว ไป ลูก ยอ เขา พอ ใจ อยาก จะ ได้ กิน ทุก คน มี
 ปรก ปรากฏ นัก ชวน กัน รัก ทุก แห่ง หน กล่าว มา ว่า
 เป็น กต ไซ้ ยอ ตน อย่าง ไสย ของ นี้ เป็น ที่ รัก ย่อม
 ประจักษ์ อยู่ แก่ ใจ คน หวง ลูก ยอ ไว้ มิ ได้ ให้ ย่อม
 เคื่อง กัน ตรอง ดู จง รู้ เกิด ของ นี้ เกิด อัจฉรย์ ตัว
 เรายี่ เหมือน กัน ตัว ของ ท่าน ก็ เหมือน เมา แต่ เมา
 เมา ลูก ยอ ไม่ สู้ พอ เหมือน กับ เขา คน อื่น ข้าง มัว
 เมา ทุก คำ เข้า เป็น นิรันตร

๑ ตัว ยอ ยก ไว้ ก่อน ตัว รอ ร้อน ใจ ทุก วัน กลาง
 คื่น ร้อน เป็น ควัน ร้อน กลาง วัน เป็น เปลว ไฟ คั่น หา
 เป็น ตัว มาย ทั้ง ตู ร้าย ไม่ ปรา ไสย ตาก ฝน ฝน แดก
 ไป อยู่ ไม่ได้ ให้ ร้อน รน กลาง คื่น นอน ไม่ หลับ ไม่

ให้เข้าใจ ตัว เธอ จะ ขอ ยก จะ ถวาย ตัว เธอ ไป เธอ
 วัน นั้น เบนใหญ่ วัน นั้น ใช้ บังเกิด มา รุกข์ สะระจะโร
 รุกข์ โสม กาย กายา วัน คั้น นั้น ย่อม พา ให้ ร้าง กาย
 วิบัติไป อุปมา หนึ่ง นั้น เถา ทั้ง ตัว เธอ เบน โทษ โภย
 เพ็ชระ จะ ฆ่า พัน เดินไป หา ที่ ตาย ที่ มา ท หมาย
 ไว้ สำคัญ ก้าว หนึ่ง นั้น คือ จัน สอง ก้าว พลัน ตาม ก้าว
 มา ไกล ถึง เพ็ชระ จะ พัน พา คให้ มรณา หนึ่ง เปรียบ
 หญิง ทธ ฆ่า น้อย ช่าง นำ จวน ถึง ไหม ชาญ ษ์ เรา
 ฉันท ไค อุประไมย ทั้ง นิบาย ล่วง วัน พลัน ถึง ตาย
 เบน อนิจจัง ทั้ง กล่าว มา ๗

ลุลลิตกถา ๒๘ ๑ ตัว เธอ ยกไว้ ตัว เธอ ต่อไป ว่า
 ใน สิกขา คือ สัจ ๗ ทั้ง แสง เจตนา ผู้ใด รัก
 ษา จง รู้ วิถี เจตนา สำคัญ เบน เติมนั้น เวน
 มะณี เวน ภาณุ ปาก จาก พาก เพียร ๗ ๗ แห่ง สัตว์
 อัน มี จิต ใจ ให้ ตาย ผู้ใด รักษา ทั้ง แต่ ปาณา
 ตระ ๗ ของ ปถาย เวน ไว้ แต่ มค กำหนด กฎ หมาย

มิให้อันตราย ล่วงละเมิดไป ผู้นั้นเรียกว่า ฤๅ
พระศาสนา พึงธรรมวินัย เชื่อถือพระแท้ ท่าน
กล่าวสอนไว้ นิ่งนึ่กตกไป แยกกายอย่างดี บาง
คน พุทธา เกิดในศาสนา สมเด็จ พระชินศรี ก็ด
ไม่รักษา ฆ่าสัตว์ทูปตี ล่วงประเวณี มุสา
วาจา ลักขัยของเขา ตั้งใจกินเล่า มาขึ้น
กันหา คนจำพวกนี้ เลี้ยงที่เกิดมา นอกศาสนา
เหมือนคน ตั้งเตี้ยจ้วน

๑ ทัว สอ ยกไว้ ทัว หอ ต่อไป ว่าในอาหาร
ให้โทษ ทาง ๆ หลาย อย่าง หลาย ประการ บังเกิด
บันดาล โรคภัยไข้ ออาหารให้โทษ ตั้ตั้ง ประโยชน์
ชีวิตร์อินทรีย์ เพราะ กินอาหาร ประมาณไม่มี อิ่ม
แล้ว อักคิ ย่อยยับ เมาผาญ หนึ่งเล่าบุคคล โลก
อาหาร พัน ล้านเหลือ ประมาณ ไม่เผื่อเหลือไป มัก
ให้เกียจคร้าน ไม่ทำงานการ หาวนอนนอนใจ การเล่า
การ เรียบ ไม่มีปากเพียร ชีตเขียนยันไต่ มืออ่อนคั้น
อ่อน นอนหลับตาไป โลกอาหารใช้ บัวยการภาวนา

๑ ทัว หอ ยกไว้ ทัว พ้อนี้ใช้ พ้อไป ลงมา ฝั่งหลง

พ่อ หลอก หยอกเล่น ตับ พ่อ พอ เหน เป็น กต อุบาย
 บริวาร มุสา ทั้ง วาจา กาย อาจ หาญ ทำ ร้าย วิโนย สิก
 ขา หนึ่ง เถ่า พ่อ ดวง ผง สักดิ์ ทั้ง ปวง ให้ ม้วย มรณา
 ตก เบ็ด ตัก ถอบ แล้ว ทำ ปาณา อีก ทั้ง มุสา พ่อ ดวง
 เต็ม รัจฉา ยัง พ่อ หนึ่ง ใช้ ย่อม เกิด เลื่อมใส พ่อ ให้ ทำ
 ทาน พ่อ ให้ ปัญญา หา ทาง นิพพาน ชำนิ โสมถัน การ
 พัน เกิด ความ ตาย ตัว พ่อ ยกไว้ ตัว ออก ต่อ ไป โดย ใน
 บรรยาย ออ ออก ดง ตโขษ ประโยชน์ มาก มาย ชาว เรา ทั้ง
 หลาย หลิง ชาย เกิด มา ประสบ พบ แก้ว สว่าง ผ่อง
 แฉ้ว แฉ หลน มรณา เร่ง รีบ เดิน ไป อย่า ได้ เน้น ช้ำ
 ทำ ตาม ศาสนา สมเด็จ พระ ชินศรี สอน ให้ อดใจ ถึง
 หหนึ่ง ช้อใหญ่ ให้ มี ชันตี ใคร จะ นิินทา ทำ ว่า ราวี อด
 ได้ ความ ดี ไม่มี ร้อนใจ อด เกิด ชาวเรา จะ ค่อย บัน
 เทา ความ ร้อน คือ ไฟ อด ทน เวทนา รักษา คัด ไป
 ความ เย็น จะ ได้ เป็น สุข ทุก วัน หนังสือ ของ เก่า เขา ไม่
 ำพร วนี ฉบับ ไม่ เหน ถูก เบ่น สำคัญ อ่าน เล่น วน ๆ
 ไม่มี นิทาน

จะ